

VI. FEJEZET.

A eddigi vadászati törvények eltörléséről és ezen törvény életbeléptetéséről.

Nehrebeczky Sándor: Indítványára a czim elmarad.

43. §. A vadászatra vonatkozó minden eddigi törvény eltöröltetik; a jelen törvény hatályba lépte előtt történt cselekvények azonban úgy kártérítés, mint büntetés tekintetében a korábbi törvények határozatai szerint ítélendők meg.

Elfogadtatik.

44. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyi- és igazságügyministerek bizatnak meg.

Elfogadtatik.

„B. P. K.“

Dunántuli gesztenyések.

Ama hitben, hogy az „Erdészeti Lapok“ folyó évi VI. füzetében a nagy-marosi gesztenyésekről közölt czikk t. szaktársaimban azon érdeket kelté, melyet bennem, honi gesztenyéseinkről — a mennyire azok előttem ismeretesek — néhány általános ismertető jegyzetet kívánok tudomásra hozni, azon reményben, hogy t. szaktársaim közül talán indítatva érzendi magát egyik vagy a másik e tárgyhoz bővebben és tüzetesebben szólani.

Ismeretesek lévén előttem Veszprém-, Zala- és Baranyamegye gesztenyései, mindenekelőtt azon ott általánosan elterjedt téves nézetet kívánom helyreigazítani, mintha ezen gesztenyések, értem a szőlők között állókat, mind mesterséges uton keletkeztek volna.

Ha körülményesebben vizsgáljuk azok termőhelyét, úgy találjuk, hogy a szőlőkben előforduló többyre aggkoru gesz-

tenyefa, a bortermésnek kedvező hegyoldalokat környező, és így azokkal egyenlő viszonyok közötti erdőkben, és szinte aggróru példányokban is feltalálható. Ebből nézetem szerint azt következtethetjük, hogy az ilyen tájékon az erdő a szőlőnek fejsze segítsége után adván helyet, az előbbi erdőtéren, most már szőlőben, a gesztenyefák észszerűen meghagyattak és így nem azok kerültek a szőlőbe, mint az általán állítatik, hanem inkább megfordítva a szőlő került közéjük.

Azon ellenvetés, hogy a legrégebben fennálló présházak, pinczék körül diszalgó ősrégi gesztenyefák, csak is még célzatosan az épület vihar elleni védelme, és árnyékban tartása tekintetéből kerültek oda, és így a többi fával együtt mesterseges utoni megalapítást bizonyítanak be, nyomósnak látszik ugyan, de meggyengül, ha a szőlőt telkesítő gazdánál azon helyes eljárást kétségbe nem vonjuk, hogy bizony ő a présházat — ha különben a helyiség megengedé — mindgyárt az árnyékkal készen álló fa mellé építette, mintsem a másutt épített mellé, fát ültetett volna.

A mi a szőlőkben előforduló fiatalabb gesztenyefákat illeti, azokat sem mondhatjuk egyáltalán ültetés útján keletkezetteknek, ha csak az ellenkezőt állító tisztelt szőlősgazdák, a borzok, egerek és mókusok hanyagsága vagy szeleburdisága által utfélen elhagyogatott magok utáni keletkezést, nem akarják ezen rovatba nyomni. Ritka helyen találunk a földművelők szőleiben ültetett vagy magról szaporított fiatal gesztenyefára és a mi van, az legtöbbször a már levágott régibb fának tősarjadékából nevelődött.

Mindezekelőtt azon következtetést vonhatjuk le, hogy a gesztenyefa a legrégebb idők óta nálunk mint meghonosodott diszlik, épen úgy mint a tölgy, cser vagy berkenye, melyek társaságában legtöbbször leltem az erdőben. Sok jel mutat azonban arra is, hogy ezen fát már régi időkben az erdei

vadonokban rejtőző kolostorok lakói az erdőtől kivévén, lakaik körül és szőleikben kegyelettel nevelték és ápolták, és vidékükön terjesztették. Így tehát egy oly fával van dolgunk, mely ha nem a természetes növényi elterjedés útján, de bizonyosan és legkésőbbben a honunk említett vidékein sűrűn fennállott római telepítvények által került hozzánk, mely a népvándorlást követő pusztulásban erdei fává lett, és onnét csak utóbb került ki, részben pedig, mint már említők, erdei magányában mai nap is feltalálható.

Áttérve ezen fának érdekes sajátosságaira, állíthatjuk, hogy az éghajlatunk alatt tenyésző fák között a gesztenyefa, a legkedvezőbb helyen, mint a Dráva folyó öntvénytalaján óriássá nőtt mocsártölgyet is, méreteiben elérni és túlhaladni is képes, mely állításom mellett a baranyamegyei, pécsváradi, várkonyi, hosszuhetényi gesztenyésekben fellelhető egyes óriási példányok tanuskodnak. Nem egy tölgyóriást tarték a fanövekvés netovábbjának addig, míg az említett helyeken 6, 8, sőt 10 láb átmérőjű gesztenyefákat saját szememmel pillanthattam meg. Ezen, többnyire kupidomu törzsszel bíró fák, aránylag csekély 25—35' magasságuk, koronájuk nagy terjedelmű, és árnyékfogata egynek-egynek 15—25 □ 9-et tesz, s minthogy a legalsó ágak már 5—6' magasan törnek ki a törzsből, azok sok fánál a szó teljes értelmében a földet érik, és a távolról nézőnek egy óriási bokor képét nyújtják. A zala- és veszprémmegyei gesztenyésekben általán hosszszabb sudaru fákat találtam.

Hogy ezen óriási, értem a pécsváradi és várkonyi gesztenyéseket, az 5—600 évet megközelítő koru és lételüket a pécsváradi uradalomban a mohácsi vész utánig lakó benczés barátoknak köszönő fák, bő esztendőkből roppant nagy termést adnak, azt szinte fölösnek tartom említeni, annyit azonban mellékesen felhozhatok, hogy az egyes fák átlagos termése 2—5 pozsonyi mérő közt áll, és mivel a gesztenyefának virágzása

junius hó második felére, és így oly időre esik, melyben a virágzási és gyümölcsképzési folyamatot gátló légköri befolyások már ritkábban állanak be, ennél fogva a gyümölcsstermés is rendszeren bekövetkezik, legalább sokkal nagyobb biztossággal mint a korán virágozni szokott gyümölcsnemüeknél.

Még egy, minden más hazai fanemet felülmuló tulajdonság jellemzi ezen fát, és ez a rendkívüli sarjadzási képesség. A többek közt a pécs-váradai gesztenyésben áll egy példány, melynek levágott és átmérőben 4'-at meghaladó törzse 4 tőhajtással bír, melyek mindegyike mellmagasságban 32—38'' vastag. Hogy ezen törzs levágásakor 200 éven felül lehetett, azt az ugyanazon gesztenyésben levágott különféle törzseken tett évgyűrű számlálás után meritett meggyőződés alapján állithatom, valamint az így nyert adatokból vontam következtetést, a nagyszerű átmérőikkel előbb felhozott egyes fák életkorára is.

Említésre méltó, hogy a baranyamegyei gesztenyésekben e fának két faja különböztethető meg, t. i. a téli és őszi gesztenye. Elsőnek magva emezénél sötétebb színű és kisebb, de kiváló azon tulajdonánál fogva, hogy a jövő nyárig eltartható és ízéből mit sem vesz. Ezen körülményre csak múlt őszszel már a gesztenyeszedéskor levék figyelmessé téve a gesztenyemagban említett különbséget megtaláltam, de az ősz miatt a kétféle faj leveleit, annál kevesebb virágait összehasonlitanom lehetetlen volt. A rügyek, a kéreg mi különbségre sem mutattak. A zalamegyei és egyéb gesztenyésekben csak egyféle, az őszi, gesztenyét ismernek. Ha sikerülend ezen kétféle faj virágai és leveleiből szároगतott példányokhoz jutnom, a t. szerkesztőségnek egy-egy példányt beküldeni, hazai fűvészetünk érdekében kötelességemnek tartandom. *)

*) Igen szívesen fogadjuk, s erre, valamint arra is kérjük tisztelt szaktársunkat, hogy érdekes közleményeivel minket jövőben is minél gyakrabban keressen fel.

A gesztenyetermés általán véve szépen jövedelmez. Zala- és Veszprémmegyék látják el a felsőbb megyéket és Steierhont is gesztenyével. A baranyamegyei gesztenye Kecskeméten, Szegeden jön a piacra. Helyben pozsonyi mérője bő termés esetén is 2—3 forinton adatik el.

A fájáról legkevesebbet lehet felhozni, mert annak használata nagyon szűk korlátok közt mozog. Fedél alatti épületfának, ritkábban szőlőkarónak szokott feldolgoztatni, de nem igen dicsérik, mert fája nagyon porhanyó, minek oka főképp abban keresendő, hogy jobbadán csak a tuloreg törzsek vágatnak ki és használtatnak el. A fiatal törzsek fája száraz helyen alkalmazva, a tölgyével egyenlő minőségűnek tartatik, és a helyett alkalmaztatik.

Nagyon sajnós, hogy ezen valóban szép és hasznos fát nem sokára a ritkaságok közé lehet sorozni. Mert míg egyrészt a most fennálló fák aggkoruk miatt esnek a fejsze áldozatául, másrészt a legtöbbször kipusztulását ezen fának nagy árnyékadó koronája okozza, mi miatt az oly szőlőhegyekben, hol a bortermelés mindinkább nagyobb lendület nyer, már nem szívesen türik. Így a baranyamegyei szőlőkben tömegesen láttam azokat kivágni, de helyettük fiatal fát ültetni, vajmi ritkán! Szivemből csatlakozom azért t. szaktársam Balás Pál óhajához, vajha az uradalmak mindenütt gesztenyéseik fentartása és művelése által jó példát mutatnának, mert nézetem szerint csak ezek foghatják fel abbéli hivatásukat, hogy előleges áldozathozással is, egy az uradalom diszét képező és csekély gondozás mellett századokon át meg nem vetendő jövedelmet biztosító termelési ágat fenntartani törekedjenek. Másfelől biztosan számíthatunk arra, hogy a jelenlegi gesztenyés birtokos földműves polgártársaink akkor hagynak fel a gesztenyefának halált adó szőlőtelkesítési buzgósággal, mikorra gesztenyésük a végét járja. És hogy akkor még inkább nem fognak gesztenyét ne-

velni, következtethető abból, mert már most is azzal igazolják ebbeli mulasztásukat, hogy a gesztenye fiatal korában nagyon lassu növési és csak 30—40 év múlva ad termést, mely bajon azonban szintén lehet részben segíteni a fatörzs környékének felkapálása és növénytrágya alkalmazása által.

— s. s. —

Az Országos Erdészeti-egyesület közgyűlése.

Az Országos Erdészeti-egyesület idei közgyűlése Pesten a megyeház nagy termében folyó hó 16-án tartatott meg. A tagok az ország különböző részeiből: északról, délről s Erdélyből is, daczára a hideg által nagyban nehezített utazásnak, képviselve voltak. A földművelési ministeriumot Kenessey K. osztálytanácsos, Pest városát Polgár K. tanácsnok, Kecskemét városát Szappanos J., Kassa városát Haske E. városi erdőmester, az ó-budai m. kir. jószágigazgatóságot Farkas J. igazgató, Marosvásárhely városát Lázár A. országos képviselő és Szászváros közönségét Stengel D. erdőmester képviselték.

Keglevich Béla gróf elnök az egylet ez évi működéséről tett részletes és tetszéssel fogadott jelentést, s tudósításában előadta a futóhomok megkötése, az egyesületi házvétel, az Amerikában alkalmazott faburkolat, az erdészeti szakoktatás, illetőleg ösztöndíjazások és a szakkönyvek kiadása ügyében tett egyleti intézkedéseket.

Kenessey K. osztálytanácsos indítványára a homokkötés eszközlésére elfogadta az egyesület, hogy különböző vidékeken a tengeri fenyővel (*pinus maritima*) kísérlet tétessék.

Magot és csemetéket e fanemből az egyesület szerzend, mire és kísérleti hely adására Kecskemét város nevében annak képviselője is késznek nyilatkozott s ajánlatát az egyesület is